

VROEGER OF NU?

AAN DE SLAG MET ...

ProDemos Huis voor democratie en rechtsstaat

DOCENTENHANDLEIDING

WAT HEB JE NODIG?

- * 4 vellen papier met daarop:
Vroeger
Nu
Vroeger en nu
Geen van beide
- * Aflevering Klokhuis: De Republiek
[http://www.entoen.nu/republiek/b
eeld-en-geluid/klokhuis-de-
republiek#beeld](http://www.entoen.nu/republiek/b
eeld-en-geluid/klokhuis-de-
republiek#beeld)

DE WERKVORM IN HET KORT

Vroeger was alles anders dan nu...of toch niet? In deze werkvorm duiken leerlingen de geschiedenis van de Republiek der Verenigde Nederlanden in. Eerst kijken ze een aflevering van Klokhuis, over de Republiek. Daarna spelen ze het spel: vroeger of nu. Horen de gebeurtenissen en personen bij Nederland in de Gouden Eeuw? Of passen ze in het heden?

LEERDOELEN

- Leerlingen leren de betekenis van enkele begrippen en gebeurtenissen.
- Leerlingen kunnen begrippen en gebeurtenissen plaatsen in de tijd.
- Leerlingen kunnen gebeurtenissen en personen uit verleden en heden aan elkaar koppelen.

HOE LANG DUURT HET?

Aflevering Klokhuis: 15 minuten
Vroeger of nu: 20 minuten

DE WERKVORM STAP VOOR STAP

1. Hang in elke hoek van het lokaal een A4'tje op met daarop: Vroeger, Nu, Vroeger en Nu of Geen van beide'.
2. Kijk eerst met de leerlingen naar de aflevering 'De Republiek' van het Klokhuis. De informatie uit deze aflevering hebben leerlingen nodig om de opdracht te kunnen doen.
Deze uitzending is online te vinden op de website entoen.nu en op de website van het Klokhuis.
3. Na afloop van de uitzending van het Klokhuis vertelt u dat de zeventiende eeuw later de 'Gouden Eeuw' is genoemd. Omdat Nederland toen een heel rijk land was. Er is sindsdien veel veranderd, maar niet alles uit de Gouden eeuw is verdwenen. Daarom gaan de leerlingen nu de opdracht: 'vroeger of nu' doen.
4. Vertel dat u steeds een begrip of bewering voorleest en dat de leerlingen dan moeten bedenken wanneer deze voorbeelden bij Nederland hoorden: vroeger, nu, geen van beide of vroeger en nu?
5. Lees een voor een de gebeurtenissen voor en laat de leerlingen naar de juiste hoek lopen.
6. Geef na iedere stelling een leerling het woord:
  - Wat betekent [republiek/ democratie/ monarchie/ vrijheid van meningsuiting etc.]
  - Leg uit waarom je dit antwoord gekozen hebt.
  - Geef eens een voorbeeld van [bezuinigingen/internationale samenwerking].
  - Kun je het verschil uitleggen tussen de [Staten-Generaal/ familie van Oranje] vroeger en nu?

Als de leerlingen verspreid staan over meerdere antwoorden dan kunt u meerdere leerlingen het woord geven.

LET OP:

Met 'vroeger' bedoelen we in deze werkvorm de zeventiende eeuw: Nederland ten tijde van de Republiek.

BEWERINGEN EN BEGRIPPEN

- A. NEDERLAND IS EEN REPUBLIEK.
- B. NEDERLAND IS EEN DEMOCRATIE.
- C. NEDERLAND IS EEN MONARCHIE.
- D. NEDERLAND IS EEN DICTATUUR.
- E. DE STATEN-GENERAAL
- F. NEDERLAND HEEFT EEN EERSTE EN TWEEDE KAMER.
- G. IEDEREEN DIE OUDER IS DAN 18 JAAR MAG STEMMEN.
- H. FAMILIE VAN ORANJE
- I. IEMAND VAN DE FAMILIE VAN ORANJE STAAT AAN HET HOOFD VAN HET LEGER.
- J. NEDERLAND IS IN OORLOG MET ENGELAND EN FRANKRIJK.
- K. NEDERLAND WERKT POLITIEK VEEL SAMEN MET ANDERE LANDEN.
- L. IN NEDERLAND WONEN MENSEN UIT ALLERLEI LANDEN.
- M. IN NEDERLAND WERD EEN POLITICUS VERMOORD.
- N. ALLEEN RIJKE MENSEN HEBBEN INVLOED OP POLITIEK.
- O. ER IS VRIJHEID VAN MENINGSUITING.
- P. NEDERLAND IS IN OORLOG MET DE VERENIGDE STATEN.
- Q. NEDERLAND IS HET RIJKSTE LAND TER WERELD.
- R. NEDERLAND MOET BEZUINIGEN.
- S. LANDEN IN EUROPA WILLEN ZOVEEL MOGELIJK SAMENWERKEN.

ANTWOORDMODEL

NEDERLAND IS EEN REPUBLIEK	Vroeger – Een republiek is een land zonder koning (of andere vorst). Het was heel uniek in Europa dat Nederland in de zeventiende eeuw geen koning of koningin had, alle andere landen in Europa hadden dit wel.
NEDERLAND IS EEN DEMOCRATIE	Nu – Een democratie is een land waar ‘het volk regeert’. Nederland is geen directe democratie, want het is onmogelijk om met 16 miljoen mensen een land te besturen, maar een indirecte democratie. De bevolking kiest volksvertegenwoordigers die voor hen het land besturen.
NEDERLAND IS EEN MONARCHIE	Nu – Nederland is een constitutionele monarchie. Dat wil zeggen dat wij wel een koning hebben, maar dat de macht van de koning wordt beperkt door de grondwet. De koning is dus niet de baas in Nederland.
NEDERLAND IS EEN DICTATUUR	Geen van beide – Een dictatuur is een land waar één persoon (of partij) alle macht in handen heeft. Deze bewering levert wellicht wat discussie op, tijdens de Tweede Wereldoorlog was ook Nederland een dictatuur, onder leiding van de Nationaal Socialisten uit Duitsland. Maar omdat we in deze opdracht de zeventiende eeuw vergelijken met het heden kunnen we in dit spel zeggen ‘geen van beiden.’
DE STATEN-GENERAAL	Vroeger en nu – In de zeventiende eeuw was er al een Staten-Generaal, en die is er nu nog steeds. Allebei hebben ze te maken met het bestuur van het land, maar ze hebben wel een andere betekenis. In de zeventiende eeuw hadden alle provincies een eigen bestuur: de Staten. Als vertegenwoordigers uit alle provincies samen kwamen om te vergaderen dan heette die vergadering: De Staten-Generaal. Nu is de Staten-Generaal de Eerste en Tweede Kamer samen. De Eerste en Tweede Kamer vergaderen eigenlijk nooit samen. Maar met Prinsjesdag zitten ze wel allebei in de Ridderzaal. De koning begint daarom zijn Troonrede altijd met de woorden: “Leden van de Staten-Generaal.’
NEDERLAND HEEFT EEN EERSTE EN TWEDE KAMER.	Nu – Sinds 1815 heeft Nederland een Eerste en een Tweede Kamer.
IEDEREEN DIE OUDER IS DAN 18 JAAR MAG STEMMEN.	Nu – Pas in 1919 kreeg Nederland Algemeen Kiesrecht. Dit hield in dat alle mannen en vrouwen ouder dan 25 jaar mochten stemmen. Daarvoor mocht je alleen stemmen als je genoeg belasting betaalde. De kiesgerechtigde leeftijd is sinds 1919 steeds verder verlaagd. Nu mag je stemmen vanaf 18 jaar. U kunt uw leerlingen vragen of zij vinden dat de leeftijd om te mogen stemmen nog verder omlaag moet, bijvoorbeeld naar 12 jaar.
FAMILIE VAN ORANJE	Vroeger en nu – Willem van Oranje wordt ook wel de ‘Vader des Vaderlands’ genoemd. Hij kwam in opstand tegen de Spanjaarden en zorgde er zo voor dat Nederland een zelfstandig land werd. De familie van Oranje heeft een belangrijke rol gespeeld in de Nederlandse geschiedenis. Maar zoals je in het filmpje al kon zien zijn er ook periodes geweest waarin de Oranjes helemaal geen macht meer hadden. Pas sinds 1815 heeft Nederland een koning of koningin uit de familie van Oranje.
IEMAND VAN DE FAMILIE VAN ORANJE STAAT AAN HET HOOFD VAN HET	Vroeger- In de zeventiende eeuw waren de Oranjes Stadhouder, dat was de legerleider. De legerleider had veel invloed op de politiek.

LEGER.

NEDERLAND IS IN OORLOG MET
ENGELAND EN FRANKRIJK.

Vroeger – In het Rampjaar 1672 was de Republiek in Oorlog met Frankrijk, Engeland, Keulen en Münster. Nederland werd toen van alle kanten aangevallen, via land en op zee.

NEDERLAND WERKT POLITIEK VEEL
SAMEN MET ANDERE LANDEN.

Nu – Nederland werkt bijvoorbeeld samen in de Europese Unie en de Verenigde Naties.

IN NEDERLAND WONEN MENSEN UIT
ALLERLEI LANDEN.

Vroeger en nu – Al in de zeventiende eeuw stond Nederland bekend als een tolerant land. Mensen met verschillende godsdiensten konden in Nederland terecht, omdat er niet één verplichte godsdienst was. Omdat Nederland een echt handelsland was (bijvoorbeeld met de VOC) woonde er mensen uit veel verschillende culturen.

IN NEDERLAND WERD EEN POLITICUS
VERMOORD.

Vroeger en nu - In de aflevering van het Klokhuis werd verteld over de moord op de gebroeders de Witt. Je zou het liefst zeggen dat zo iets tegenwoordig niet meer voorkomt. Maar in 2002 werd politicus Pim Fortuyn doodgeschoten. Heel Nederland stond door deze politieke moord op zijn kop.

ALLEEN RIJKE MENSEN HEBBEN
INVLOED OP POLITIEK.

Vroeger – Door het algemeen kiesrecht kan iedereen in Nederland invloed uitoefenen op de politiek. Iedereen mag ook een politieke partij oprichten en zich verkiesbaar stellen.

ER IS VRIJHEID VAN MENINGSUITING

Vroeger en nu – Ook in de zeventiende eeuw was er al (een bepaalde mate van) vrijheid van meningsuiting. De Republiek stond in vergelijking met andere landen tolerant tegenover kritische denkbeelden en andersdenkenden. Maar er waren wel degelijk grenzen aan de vrijheid van meningsuiting. Ook nu heeft Nederland vrijheid van meningsuiting. Dit betekent dat je mag zeggen en schrijven wat je wilt, zonder dat de overheid je daarvoor mag straffen. Er is geen censuur. Maar ook nu zijn er grenzen aan de vrijheid van meningsuiting. Je mag bijvoorbeeld niet discrimineren, of iemand beledigen.

NEDERLAND IS IN OORLOG MET DE
VERENIGDE STATEN.

Geen van beide – Nederland is nog nooit in oorlog geweest met de VS.

NEDERLAND IS HET RIJKSTE LAND TER
WERELD.

Vroeger – Nederland was in de zeventiende eeuw, dankzij de overzeese handel van de VOC, het rijkste land ter wereld. Daar komt ook de bijnaam 'Gouden Eeuw' vandaan.

NEDERLAND MOET BEZUINIGEN.

Nu – Hoewel Nederland nog steeds een rijk land is moeten we door de economische crisis flink bezuinigen. Nederland heeft te lang meer geld uitgegeven dan dat er binnenkwam, dus nu moet er bespaard worden.

LANDEN IN EUROPA WILLEN ZOVEEL
MOGELIJK SAMENWERKEN.

Nu – Na de Tweede Wereldoorlog werd de Europese Unie opgericht, om er voor te zorgen dat landen economisch meer samen zouden werken, maar ook om te zorgen dat er nooit meer oorlog zou komen. Inmiddels is de Europese Unie een belangrijke bestuurslaag voor Nederland. Veel wetten en regels waar we ons aan moeten houden zijn door de EU gemaakt.